

Neljapäev, 25. märts 2021

P9_TA(2021)0113

Kosovot käsitlevad 2019.–2020. aasta aruanded**Euroopa Parlamendi 25. märtsi 2021. aasta resolutsioon Kosovot käsitlevate komisjoni 2019.–2020. aasta aruannete kohta (2019/2172(INI))**

(2021/C 494/13)

Euroopa Parlament,

- võttes arvesse ühelt poolt Euroopa Liidu ja Euroopa Aatomienergiaühenduse ning teiselt poolt Kosovo vahel sõlmitud stabiliseerimis- ja assotsieerimislepingut, mis jõustus 1. aprillil 2016,
- võttes arvesse Kosovot käsitlevat Euroopa reformikava, mis käivitati 11. novembril 2016. aastal Prištinas, samuti teise Euroopa reformikava käivitamist 2020. aasta oktoobris,
- võttes arvesse Kosovoga sõlmitud raamlepingut liidu programmides osalemise kohta, mis on kehtinud alates 1. augustist 2017,
- võttes arvesse eesistujariigi järeldusi pärast 19.–20. juunil 2003. aastal Thessalonikis toimunud Euroopa Ülemkogu kohtumist,
- võttes arvesse ELi ja Lääne-Balkani riikide 17. mai 2018. aasta tippkohtumise Sofia deklaratsiooni ja Sofia prioriteetide kava,
- võttes arvesse ÜRO Julgeolekunõukogu 10. juuni 1999. aasta resolutsiooni 1244, Rahvusvahelise Kohtu 22. juuli 2010. aasta nõuandvat arvamust, mis käsitleb Kosovo iseseisvuse ühepoolse väljakuulutamise kooskõla rahvusvahelise õigusega, ning ÜRO Peaassamblee 9. septembri 2010. aasta resolutsiooni 64/298, milles võeti teadmiseks Rahvusvahelise Kohtu arvamus ning tunnustati ELi valmisolekut hõlbustada Serbia ja Kosovo dialoogi,
- võttes arvesse 19. aprilli 2013. aasta esimest kokkulepet põhimõtete kohta, millega reguleeritakse suhete normaliseerimist Serbia ja Kosovo valitsuste vahel, ja 25. augusti 2015. aasta kokkuleppeid ning käimasolevat ELi vahendusel toimuvat dialoogi suhete normaliseerimiseks,
- võttes arvesse nõukogu 11. juuni 2020. aasta otsust (ÜVJP) 2020/792, millega muudetakse ühismeedet 2008/124/ÜVJP Euroopa Liidu õigusriigimissiooni kohta Kosovos (EULEX Kosovo), millega pikendati missiooni kestust 14. juunini 2021,
- võttes arvesse ÜRO peasekretäri aruandeid Kosovos toimuva ÜRO ajutise missiooni tegevuse kohta, sealhulgas viimatist 31. märtsil 2020. aastal avaldatud aruannet ja 7. veebruari 2018. aasta aruandeid Kosovo rahuvalvejõudude (KFOR) tegevuse kohta,
- võttes arvesse 28. augustil 2014 algatatud Berliini protsessi,
- võttes arvesse ELi ja Kosovo parlamentaarse stabiliseerimis- ja assotsiatsioonikomitee kaasesimeeste ühisavaldust pärast komitee kuuendat koosolekut, mis toimus 14. veebruaril 2019 Strasbourgis,
- võttes arvesse komisjoni 5. veebruari 2020. aasta teatist „Ühinemisprotsessi tõhustamine – Lääne-Balkani riikide usutavad väljavaated saada ELi liikmeks“ (COM(2020)0057),
- võttes arvesse nõukogu 5. juuni 2020. aasta järeldusi Lääne-Balkani partneritega rände ja julgeoleku valdkonnas tehtava koostöö tõhustamise kohta,
- võttes arvesse komisjoni 29. mai 2019. aasta teatist „2019. aasta teatis ELi laienemisstrateegia kohta“ (COM(2019)0260) ja sellele lisatud komisjoni talituste töödokumenti, mis käsitleb 2019. aasta aruannet Kosovo kohta (SWD(2019)0216),
- võttes arvesse komisjoni 6. oktoobri 2020. aasta teatist „2020. aasta teatis ELi laienemisstrateegia kohta“ (COM(2020)0660) ja sellele lisatud komisjoni talituste töödokumenti, mis käsitleb 2020. aasta aruannet Kosovo kohta (SWD(2020)0356),

Neljapäev, 25. märts 2021

- võttes arvesse 6. oktoobri 2020. aasta teatist „Majandus- ja investeerimiskava Lääne-Balkani jaoks“ (COM(2020)0641) ja komisjoni talituste 6. oktoobri 2020. aasta töödokumenti „Guidelines for the Implementation of the Green Agenda for the Western Balkans“ (Suunised Lääne-Balkani rohelise tegevuskava rakendamiseks) (SWD(2020)0223),
  - võttes arvesse komisjoni ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja 8. aprilli 2020. aasta ühisteatist pealkirjaga „Teatis ELi üleilmse tegevuse kohta seoses COVID-19ga“ (JOIN(2020)0011) ning komisjoni 29. aprilli 2020. aasta teatist „Lääne-Balkani riikide toetamine COVID-19 puhanguga võitlemisel ja pandeemiajärgsel taastumisel“ (COM(2020)0315),
  - võttes arvesse komisjoni 21. aprilli 2020. aasta hinnangut Kosovo 2020.–2022. aasta majandusreformide programmile (SWD(2020)0065), samuti ELi ja Lääne-Balkani riikide ning Türgi vahelist majandus- ja rahandusteemalist dialoogi käsitlevaid ühiseid järeldusi, mille nõukogu võttis vastu 19. mail 2020,
  - võttes arvesse ELi valimisvaatlusmissiooni lõpparuannet 6. oktoobril 2019 Kosovos toimunud ennetähtaegsete parlamendivalimiste kohta,
  - võttes arvesse komisjoni 4. mai 2016. aasta ettepanekut võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 539/2001, milles loetletakse kolmandad riigid, kelle kodanikel peab välispiiride ületamisel olema viisa, ja need kolmandad riigid, kelle kodanikud on sellest nõudest vabastatud (Kosovo) (COM(2016)0277), ning Euroopa Parlamendi 28. märtsi 2019. aasta seadusandlikku resolutsiooni, millega ta võtab vastu esimese lugemise seisukoha⁽¹⁾, võttes üle komisjoni ettepaneku,
  - võttes arvesse oma varasemaid resolutsioone selle riigi kohta,
  - võttes arvesse oma 19. juuni 2020. aasta soovitusi nõukogule, komisjonile ja komisjoni asepresidendile ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrgele esindajale, mis käsitleb Lääne-Balkani pärast 2020. aasta tippkohtumist⁽²⁾,
  - võttes arvesse 6. mail 2020. aastal videokonverentsi teel toimunud ELi ja Lääne-Balkani tippkohtumisel vastu võetud Zagrebi avaldust,
  - võttes arvesse Euroopa Parlamendi presidendi poolt koos Lääne-Balkani riikide parlamentide juhtidega kokku kutsutud Euroopa Parlamendi ja Lääne-Balkani riikide parlamentide esimeeste 28. jaanuari 2020. aasta tippkohtumise ühisdeklaratsiooni,
  - võttes arvesse 10. novembril 2020. aastal Berliini protsessi raames toimunud ELi ja Lääne-Balkani riikide tippkohtumist,
  - võttes arvesse kodukorra artiklit 54,
  - võttes arvesse väliskomisjoni raportit (A9-0031/2021),
- A. arvestades, et Kosovot, nagu iga riiki, kes soovib saada ELi liikmesriigiks, tuleb hinnata tema enda saavutuste põhjal seoses ühinemiseks vajalike kriteeriumide kogumi ja ühiste väärtuste täitmise, rakendamise ja järgimisega, ning arvestades, et ühinemise ajakava ja edenemise määrab vajalike reformide kvaliteet ja neile pühendumine;
- B. arvestades, et Kosovo peab keskenduma põhjalikele reformidele, et kõrvaldada struktuursed puudused õigusriigi, põhiõiguste, demokraatlike institutsioonide toimimise ja avaliku halduse reformi ning majandusarengu ja konkurentsivõime valdkonnas;
- C. arvestades, et Kosovo on jätkuvalt kimpus poliitilise ebastabiilsusega, eriti pärast 6. oktoobril 2019 toimunud ennetähtaegseid parlamendivalimisi; arvestades, et Albin Kurti juhitud valitsuse lõpus ilmnemise mitmed struktuursed probleemid, sealhulgas välisosalejate lubamatu sekkumine Kosovo valitsuse ja assamblee töösse, konstitutsioonikohtu sõltumatusse ning selguse puudumine valitsuse üle hääletamise seaduslikkuse asjus;

⁽¹⁾ Vastuvõetud tekstid, P8_TA(2019)0319.

⁽²⁾ Vastuvõetud tekstid, P9_TA(2020)0168.

Neljapäev, 25. märts 2021

- D. arvestades, et Atlandi-üleste osalejate vaheline koordineerimine on viimasel ajal olnud puudulik ja et USA ametisseastuv valitsus annab parema koostöö jaoks uue võimaluse;
- E. arvestades, et Kosovo on ainus Lääne-Balkani riik, kelle kodanikud vajavad Schengeni alale reisimiseks viisat, kuigi kõik viisanõude kaotamise kriteeriumid on alates 2018. aastast täidetud;
- F. arvestades, et Kosovo varimajandus takistab riigi elujõulise majanduse üldist arengut;
- G. arvestades, et Kosovo peab suurendama jõupingutusi korruptsiooni ja organiseeritud kuritegevuse vastu võitlemisel ning looma nende probleemide lahendamiseks tugevad, sidusad ja sõltumatud institutsioonid;
- H. arvestades, et endine president Hashim Thaçi astus 5. novembril 2020 tagasi, et astuda Haagis asuvate Kosovo erikodade ette, süüdistatuna sõjakuritegudes ja inimsusevastastes kuritegudes; arvestades, et 30. novembril 2020 kinnitati süüdistust Thaçi vastu; arvestades, et Kosovo presidendi kohusetäitja on Kosovo rahvusassamblee spiiiker Vjosa Osmani;
- I. arvestades, et Kosovo on teinud edusamme oma õigusraamistiku kohandamisel ELi *acquis*'ga, kuid peab suurendama jõupingutusi ja vahendeid, et rakendada uusi seadusi ja reegleid tõhusamalt ja tõsiseltvõetavamalt kõigis poliitikavaldkondades;
- J. arvestades, et Kosovo valitsuse sõnul on Kosovo iseseisvust tunnustanud 117 riiki, sealhulgas 22 ELi 27 liikmesriigist;
- K. arvestades, et COVID-19 pandeemia on Kosovo tervishoiu-, majandus- ja sotsiaalkaitseüsteemile enneolematu koorem ning see on selgelt näidanud, et ELi ja Lääne-Balkani riigid peavad jätkama ühiste probleemide lahendamist koos;
- L. arvestades, et EL on andnud Lääne-Balkani riikidele enam kui 3,3 miljardi euro ulatuses rahalist toetust piirkonnas tervisekriisi otsuste tagajärgedega tegelemiseks ja COVID-19 pandeemia sotsiaal-majandusliku mõju leevendamiseks;
- M. arvestades, et COVID-19 pandeemia majanduslike ja sotsiaalsete tabajärgede leevendamiseks on EL peamine Kosovole abi ja toetuse pakkuja; arvestades, et Kosovo on saanud 5 miljonit eurot tervishoiusektori koheseks toetamiseks, 63 miljonit eurot sotsiaalseks ja majanduslikuks taastumiseks, 60 miljonit eurot abifondide ning 100 miljonit eurot makromajandusliku finantsabi kujul;
- N. arvestades, et Lääne-Balkani majandus- ja investeerimiskavaga hõlbustatakse pikaajalist taastumist pärast COVID-19 pandeemiat, toetades piirkonna majanduslikku arengut ja reforme;
- O. arvestades, et Kosovo sai toetust ühinemiseelse abi rahastamisvahendist (IPA II), mille soovituslik kogusumma aastateks 2014–2020 oli 602,1 miljonit eurot, ning arvestades, et Kosovo peab sellega seoses abi vastuvõtmise suutlikkust veelgi parandama;
- P. arvestades, et ELi koostöö Lääne-Balkani riikidega ületab mis tahes teise partneri oma ning see näitab vastastikust strateegilist pühendumust;

Laiemisvalmidus

1. tunnustab Kosovo jätkuvat tugevat pühendumust Euroopa suunas liikumisele ja reformide kiirendamisele ning väljendab heameelt Kosovo elanikkonna tugeva toetuse üle Euroopa integratsioonile ja tema Euroopa identiteedile;
2. peab kahetsusväärseks esimese Euroopa reformikava rakendamisel tehtud väheseid edusamme, tunnistades samas valitsuse pühendumist ulatuslikule reformiprotsessile, nagu on ette nähtud teise Euroopa reformikavaga; kutsub Kosovo ametivõime üles võtma protsessi eest vastutuse, näitama üles suuremat poliitilist tahet ja parandama haldussuutlikkust, et ELiga seotud reforme tõhusamalt ellu viia;
3. väljendab muret ELi integratsiooniministeeriumi likvideerimise pärast ja kutsub Kosovo valitsust üles integreerima kõnealuse ministeeriumi endised struktuurid täielikult ja nõuetekohaselt peaministri bürooga, nagu on ette nähtud hiljuti heaks kiidetud määrusega peaministri büroo organisatsioonilise struktuuri kohta, ning tagama, et uuele struktuurile antakse piisav pädevus ja vastutus, et oleks tagatud integratsiooniprotsessi nõuetekohane koordineerimine ja juhtimine;

Neljapäev, 25. märts 2021

4. väljendab heameelt selle üle, et 6. oktoobril 2019 ja 14. veebruaril 2021 toimunud ennetähtaegsed parlamendivalimised kulgesid rahumeelselt ja korralduslikult, kuid väljendab muret konkurentsi, valikuvabaduse ja sõnavabaduse puudumise pärast Kosovo serblaste kogukonnas ning väljaspool Kosovot antud häältega seotud probleemide pärast; rõhutab, kui oluline on tegeleda kõigi tuvastatud puudustega ja viia ellu ELi valimisvaatlusmissiooni soovitusel; ootab, et kõik poliitilised jõud austaksid uue valitsuse moodustamisel ja uue presidendi valimisel Kosovo kodanike demokraatlikku kultuuri ja tahet;

5. peab kahetsusväärseks, et Kosovol on jätkuvalt raskusi valimiste järgse poliitilise ebastabiilsusega, ning kutsub sellega seoses kõiki Kosovo poliitilisi jõude üles reformima poliitilist süsteemi põhiseaduse muudatuste abil, et parandada õiguskindlust ja uute valitsuste moodustamise protsessi;

6. tunneb heameelt selle üle, et komisjon kinnitas Kosovot käsitlevas 2020. aasta aruandes oma hinnangut Kosovo suutlikkusele saada kasu viisanõude kaotamise korrast, ning kutsub nõukogu üles tagama Kosovo kodanikele viivitamata viisavaba liikumise; tuletab sellega seoses meelde, et Kosovo täidab jätkuvalt kõiki viisanõude kaotamise tegevuskava kriteeriume, mida komisjon on järjekindlalt kinnitanud alates 2018. aasta juulist;

7. peab kahetsusväärseks, et 2020. aastal ei suutnud nõukogu Kosovo kodanike jaoks viisanõude kaotamist vastu võtta; on seisukohal, et viisanõude kaotamine parandab stabiilsust ja toob Kosovo ELile lähemale, lihtsustades reisimist ja äritegevust; märgib, et Kosovo kodanike isoleeritus mõjutab ELi programmide rakendamist ja nõukogu otsuse puudumine jätab Kosovo kodanikud ilma neile hädavajalikest võimalustest, nõrgestades ELi usaldusväärset, ning võib mõjutada Belgradi ja Priština vahelist dialoogi;

8. palub ELi liikmesriikidel laienemist ka edaspidi toetada ja tõhustada ELi kodanikele suunatud kommunikatsioonipoliitikat selles valdkonnas; palub komisjonil ja ELi Kosovo bürool suurendada jõupingutusi ELi ja Kosovo vahelise tihedama partnerluse rolli, nõuete ja eeliste edendamisel;

9. tunneb heameelt Kosovo valitsuse otsuse üle tühistada Serbiast ning Bosniast ja Hertsegoviinast pärit toodete imporditollimaksud, mis võimaldas ELi vahendusel toimuvat dialoogi jätkata;

10. võtab teadmiseks, et 4. septembril 2020 allkirjastasid Kosovo ja Serbia Washingtonis majanduse normaliseerimise lepingud; peab siiski kahetsusväärseks teksti sätteid, mille kohaselt peab Kosovo lõpetama rahvusvaheliste organisatsioonide liikmeks saamise taotlemise; väljendab heameelt Ameerika Ühendriikide uuendatud koostöö üle ning rõhutab, et EL ja Ameerika Ühendriigid peavad tugevdama oma partnerlust ja tegevuse kooskõlastamist Lääne-Balkani riikides; rõhutab, et Atlandi-ülene koostöö on piirkonna stabiilsuse tagamiseks oluline tegur, ning rõhutab ELi juhtivat rolli vahendajana Kosovo ja Serbia vaheliste suhete normaliseerimise protsessis;

11. peab kahetsusväärseks Kosovo saatkonna avamist Iisraelis Jeruusalemmas, kuna see on vastuolus Euroopa Liidu seisukohaga Iisraeli-Palestiina olukorra kahe riigi koosseksisteerimisel põhineva lahenduse suhtes;

12. tunnustab Kosovo rahuvalvejõudude (KFOR) ja osalevate riikide olulist panust ohutu ja turvalise keskkonna säilitamiseks, kõikide Kosovo kodanike liikumisvabadusse ning Lääne-Balkani Euroopa-Atlandi suunalise integratsiooni soodustamiseks;

13. nõuab uute võimaluste loomist Lääne-Balkani riikidega peetava kõrgetasemelise poliitilise ja valdkonnapoliitika dialoogi jaoks, kasutades selleks korrapäraseid ELi ja Lääne-Balkani riikide tippkohtumisi ning tihedamaid ministrite tasandi kontakte; nõuab Lääne-Balkani riikide aktiivset ja asjakohast kaasamist Euroopa tuleviku teemalisse konverentsi;

Demokraatia ja õigusriik

14. kiidab heaks edusammud õigusriigi õigusraamistiku kohendamisel, sealhulgas seoses kohtunike ja prokuröride distsiplinaarvastutust käsitleva seaduse ja vahendusmenetlust käsitleva seadusega ning elektroonilise kohtuasjade haldamise süsteemi ja karistuste keskregistri väljaarendamisega; peab aga kahetsusväärseks rakendamise nõrka taset;

15. kutsub Kosovo ametivõime üles suurendama jõupingutusi seaduste jõustamisel oma kodanike hüvanguks, samuti tagama erinevate rahastajate poolt toetatavate õigusriigi programmide parema koordineerimise, sealhulgas kogu õigusriigi valdkonna üldise läbivaatamise ja sellele järgneva strateegia väljatöötamise;

Neljapäev, 25. märts 2021

16. rõhutab vajadust tõhustada korrupsioonivastast võitlust ja väljendab tõsist muret Kosovo politseis korrupsioonivastase rakkerühma kaotamise pärast; rõhutab, et tulemuslikuks korrupsiooni vastu võitlemiseks on vaja tugevat poliitilist tahet, ning kutsub Kosovo ametivõime üles näitama üles otsusekindlust korrupsiooni vastu võitlemisel kõigil tasanditel;
17. nõuab tungivalt, et valitsus looks ja säilitaks tugevad ja pühendunud üksused, mis võitlevad organiseeritud kuritegevuse ja korrupsiooni vastu, ning nõuab, et lõpetataks õiguskaitseasutustes ja korrupsioonivastase võitlusega tegelevates asutustes muudatuste tegemine parteipoliitiliste huvide alusel;
18. kutsub Kosovot üles parandama seda, kuidas ta rakendab oma reguleerivaid meetmeid, mis on seotud vara külmutamise, konfiskeerimise ja tagasivõitmise ning lõplike süüdimõistvate kohtuotsuste tegemisega kõrgetasemelise korrupsiooni, organiseeritud ja majanduskuritegevuse, rahapesu ja terrorismi rahastamise juhtumite korral, sealhulgas selliste kuritegude eest vastutusele võetud riigiametnike suhtes kohaldatavate peatamise meetmetega, ning tagama, et õiguskaitseorganite ja prokuratuuri põhitegevusse ei sekkuta;
19. on mures, et vaatamata piisavale normatiivsele raamistikule kahjustavad Kosovo kohtusüsteemi jätkuvalt puudulik aruandekohustus ja läbipaistvus ning poliitiline sekkumine; peab kahetsusväärseks, et organiseeritud kuritegevuse vastases võitluses ei ole saavutatud käegakatsutavaid tulemusi, ning ootab suuremaid edusamme kõrgema tasandi korrupsiooni ja organiseeritud kuritegevuse juhtumite, sealhulgas inimkaubanduse ja uimastikaubanduse ning küberkuritegevuse uurimisel ja nende eest vastutusele võtmisel;
20. tunneb heameelt selle üle, et Kosovo kohtunõukogu on võtnud meetmeid, mis aitavad piirata välist sekkumist ja lubamatut mõju kohtumenetlustele; väljendab samuti heameelt avaldatud lõplike kohtuotsuste arvu suurenemise üle; on veendunud, et kohtusüsteemi suurema sõltumatuse ning depolitiseerimise tagamiseks ja põhjendamatute sekkumiste peatamiseks kõrgetasemelistes juhtumites on vaja võtta lisameetmeid;
21. kutsub Kosovot üles tagama, et erakondade rahastamise finants- ja auditorianded oleksid järjepidevalt kättesaadavad ning et vajaduse korral kohaldataks sanktsioone; märgib ka vajadust parandada riigiettevõtete finantsjärelevalvet ja aruandekohustust; väljendab sellega seoses heameelt erakondade rahastamist käsitleva uue seaduse ettepaneku üle ning ergutab Kosovo assambleed võtma vastu õigusraamistikku, mis reguleerib erakondade rahastamist kooskõlas Veneetsia komisjoni soovitustega;
22. kordab, et avalikus teenistuses ja riigi osalusega ettevõtetes kõrge otsustustasandi ametikohtadele valimised ja ametissenimetamised on endiselt suur probleem, ning märgib, et sellistele ametikohtadele nimetamisel tuleb lähtuda tulemuspõhisest, õiglasest ja konkurentsipõhisest protsessist; tunnustab jõupingutusi, mida Kosovo valitsus on teinud, allkirjastades Ühendkuningriigiga vastastikuse mõistmise memorandumid selle protsessi jälgimiseks; kordab oma üleskutset teha edusamme ja võtta selge poliitiline kohustus seoses avaliku halduse reformiga, mida on võimalik saavutada asjakohaste õigusaktide rakendamise edendamiseks;
23. tunnustab Kosovo assamblee töökorralduse ja täiskogu istungite korraldamise parandamist vastavalt sellele kodukorrale; peab aga kahetsusväärseks kvoorumisagedast puudumist ning jätkuvaid viivitusi parlamentaarses töös, mis on olnud eriti kahjulikud pandeemiaga seotud leevenduspaketi vastuvõtmise protsessis;
24. peab kahetsusväärseks, et Kosovo assamblee ei suutnud teist majanduse taastepaketti esimesel katsel vastu võtta; rõhutab poliitilise stabiilsuse tähtsust ning kutsub assambleed ja valitsust üles tegema konstruktiivset koostööd ja järgima parlamentaarseid parimaid tavasid;
25. kiidab Kosovo jõupingutusi võitluses radikaliseerumise, terrorismi ja vägivaldse ekstremismi vastu, sealhulgas välisvõitlejate väljavoolu pidurdamisel; rõhutab, et terrorismi rahastamise ning välisvõitlejate rehabiliteerimise ja taasintegreerimisega tegelemiseks on vaja täiendavaid jõupingutusi;
26. nõuab aktiivset piirkondlikku koostööd ning paremat koordineerimist ja teabevahetust Kosovo Vabariigi julgeolekuteenistuste ning ELi ja tema liikmesriikide vahel võimaliku terroristliku tegevuse vastu võitlemisel; nõuab tungivalt, et Kosovo tegeleks internetis toimuva radikaliseerumise ja äärmuslike välismõjudega, ning kutsub komisjoni ja liikmesriike üles Kosovot selles tähtsas püüdluses abistama;
27. tunneb muret kolmandate riikide jõupingutuste pärast radikaliseerumise toetamisel, eelkõige noorte puhul, rahastades või eraldades märkimisväärseid vahendeid Kosovo haridusasutustele, mis võivad olla radikaliseerumise kasvupinnaks, ning tunneb muret, et praegune COVID-19-ga seotud olukord võib halveneva majandusolukorra tõttu avaldada radikaliseerumise vähendamisele negatiivset mõju;

Neljapäev, 25. märts 2021

28. tunneb heameelt Kosovo politsei ja Europoli vahelist töökorraldust käsitleva kokkuleppe sõlmimise üle, mis on aluseks tõhustatud koostööle terrorismi ja äärmusluse ning rahvusvahelise organiseeritud kuritegevuse vastases võitluses, ning nõuab selle võimalikult kiiret rakendamist;
29. juhib tähelepanu sellele, et hiljutiste hinnangute kohaselt on Kosovo kodanike valduses umbes 250 000 ebaseaduslikku relva; väljendab sügavat muret sellise murettekitava olukorra pärast, millel on negatiivne mõju avalikule julgeolekule; kutsub Kosovo ametivõime üles suurendama jõupingutusi selle probleemi lahendamiseks ning käivitama tõhusa programmi nende relvade konfiskeerimiseks või vabatahtlikuks üleandmiseks politseile;
30. kiidab Kosovot pideva ja konstruktiivse rändealase koostöö eest ning tunnustab Kosovo kodanike varjupaigataotluste ja tagasivõtmiste arvu jätkuvat vähenemist ning Kosovo ametiasutuste head koostööd tagasivõtmise valdkonnas;
31. võtab positiivse uudisena teadmiseks välismaalaste integratsiooni käsitleva määruse vastuvõtmise ning kutsub üles seda täielikult rakendada; rõhutab vajadust täiendavate meetmete järele, et tagada piisav haldus- ja jõustamissuutlikkus, et tegeleda rändealaste väljakutsetega, sealhulgas võidelda rändajate ebaseadusliku üle piiri toimetamise vastu;
32. kordab oma täielikku toetust Kosovo erikodade ja eriprokuratuuri tööle, mis on oluline näide Kosovo pühendumisest õigusriigile ja mille töö toimub ka Kosovo huvides; rõhutab, kui tähtis on, et erikodad saaksid jätkata oma tööd iseseisvalt ja ilma välise sekkumiseta; väljendab heameelt Kosovo erikodade volituste pikendamise ja tema töö üle Haagis;
33. tunneb heameelt EULEXi missiooni volituste pikendamise üle ning palub Kosovol teha heas usus täielikku koostööd EULEXi ning erikodade ja eriprokuratuuriga; peab kahetsusväärseks katseid õõnestada EULEXi volitusi; kordab oma üleskutset suurendada EULEXi tõhusust ning järgida korruptsiooni suhtes kõrgeimaid läbipaistvuse ja nulltolerantsi standardeid;
34. tunneb heameelt avalikele dokumentidele juurdepääsu käsitleva seaduse vastuvõtmise üle; soovib teha täiendavaid jõupingutusi avaliku sektori kulutuste läbipaistvuse ja parema järelevalve suurendamiseks, sealhulgas riigihangete süsteemi parandamise kaudu;
35. tunneb heameelt küberjulgeoleku suutlikkuse suurendamiseks võetud meetmete üle, eelkõige seoses esimese riikliku küberjulgeoleku strateegia vastuvõtmisega; on seisukohal, et seda hoogu on vaja säilitada, võimaldamaks selles valdkonnas seadusandlike algatuste täielikku rakendamist, ning vähendada kvalifitseeritud spetsialistide puudust IKT- ja küberjulgeoleku valdkonnas;

Põhivabaduste ja inimõiguste austamine

36. märgib, et Kosovo õiguslik ja institutsiooniline raamistik tagab üldjoontes inimõiguste, vähemuste ja põhiõiguste kaitse; rõhutab, et selle rakendamisel on endiselt probleeme, eriti seoses keeleõigustega, sealhulgas mitmekeelse ringhäälinguga, mille puudumine mõjutab vähemuskogukondade juurdepääsu teabele ja on avaldanud negatiivset mõju eriti COVID-19 pandeemia ajal;
37. palub Kosovol pakkuda vähemuskeeltes võrdset ja mittediskrimineerivat riiklikku haridust, tagada juurdepääsu ametlikele dokumentidele kõigis Kosovo ametlikes keeltes ning tagada võrdsed võimalused, piisava esindatuse poliitilises elus ning juurdepääsu avalikule haldusele ja kohtusüsteemile;
38. nõuab vähemustesse kuuluvate isikute, sealhulgas romade, aškalite, egiptlaste, serblaste, bosniaalaste, türklaste ja goranide, samuti puuetega inimeste ja ümberasustatud isikute suuremat kaitset ja kaasamist, tagades neile piisava tervise- ja sotsiaalkaitse, eriti COVID-19 pandeemia ajal ja selle sotsiaal-majanduslikke tagajärgi arvestades;
39. nõuab tungivalt rohkem jõupingutusi võitlemaks diskrimineerimise ja romavastasusega; on eriti mures romade, aškalite ja egiptlaste kogukondade sotsiaalse diskrimineerimise, nende poliitilisest ja sotsiaalsest otsustamisprotsessist väljajätmise ning jätkuva ressursside ja juurdepääsu puudumise pärast töövõimalustele, õigusele, avalikele teenustele, eluasemele, tervishoiule, kanalisatsioonisüsteemidele ja veevarustusele;
40. märgib kahetsusega, et assamblee ei ole ikka veel läbi vaadanud Kosovo assamblees 2018. aasta mais registreeritud petitsiooni, mille esitas peaaegu 500 inimest, kes peavad ennast ajalooliselt bulgaarlasteks; rõhutab vajadust lisada Kosovo teise, 2021. aastal toimuva riikliku loenduse tarbeks „bulgaarlaste“ kategooria;

Neljapäev, 25. märts 2021

41. märgib, et avalik-õigusliku ringhäälingu finants- ja toimetamisvabadust ei ole suudetud tagada; kordab vajadust tagada meedia, sealhulgas meediakanalite omandilise kuuluvuse täielik läbipaistvus ja sõltumatu meedia, mis on vaba igasugusest poliitilisest mõjust; nõuab teabe- ja eraelu puutumatus ameti juhi kiiret ametisse nimetamist;
42. rõhutab vajadust tõhustada võitlust ajakirjanike vastu suunatud ähvarduste ja rünnakute vastu ning teha lõpp selliste kuritegude eest karistamata jätmisele; tunnistab, et vaatamata neile probleemidele on Kosovo põhiseaduses väljendusvabadus sätestatud ning et meediavaldkond on pluralistlik ja vilgas;
43. julgustab looma rahvusvahelist ja mitmekeelset avalik-õiguslikku ringhäälinguorganisatsiooni, mis ühendaks inimesi ning edendaks rahu ja leppimist Kagu-Euroopa riikides, järgides ARTE eeskujut;
44. peab kahetsusväärseks, et üha rohkem esineb juhtumeid (üldsuse kaasamise vastased strateegilised kohtuvaidlused), mille puhul ajakirjanikke ja üksikisikuid ähvardatakse ja kohtusse kaevatakse, et neid vaikima sundida ja avalik arutelu võimatuks muuta;
45. väljendab heameelt rikkumisest teatajate kaitset käsitleva seaduse vastuvõtmise üle ning julgustab vastu võtma kõik vajalikud seadused selle tulemuslikuks ja tõhusaks rakendamiseks; nõuab sellega seoses teabe- ja eraelu puutumatus ameti voliniku kiiret ametisse nimetamist;
46. tunneb muret desinformatsioonikampaaniate pärast, mis püüavad Kosovo riigi iseseisvust tühistada; nõuab Euroopa koostöö tugevdamist Kosovoga võitluses desinformatsiooni ja hübriidohtude vastu, mille eesmärk on õõnestada piirkonna Euroopa perspektiivi, ning võitlust piirkondlike desinformatsioonikampaaniate vastu, rõhutades muu hulgas strateegilisemalt ELi tähtsust piirkonna kodanike jaoks;
47. tuletab meelde tugevat seost meediavabaduse nõrkade külgede ning kohalike ja välismaiste osalejate võimaluste vahel faktidega manipuleerimiseks ja desinformatsiooni levitamiseks; kutsub komisjoni ja Euroopa välisteenistust üles tegema tihedat koostööd nimetatud seoste ja kattuvate probleemide asjus ning toetama Balkani piirkonnale keskendunud desinformatsiooni alase tippkeskuse loomist;
48. kiidab Kosovo assamblee 25. septembri 2020. aasta ühehäälselt otsust tunnustada Euroopa Nõukogu naistevastase vägivalda ja perevägivalda ennetamise ja tõkestamise konventsiooni (Istanbuli konventsiooni) vahetut õigusmõju; loodab, et Kosovo valitsus asub kiiresti konventsiooni sisu rakendama ning tagab selleks vajalikud ressursid ja taristu;
49. väljendab heameelt Kosovo soolise võrdõiguslikkuse programmi vastuvõtmise ning Kosovo assamblees naiste esinduse poolt tehtud töö üle; kutsub Kosovo ametiasutusi üles suurendama jõupingutusi soolise võrdõiguslikkuse edendamiseks ja naiste majandusliku positsiooni tugevdamiseks, seades muu hulgas esikohale soolise aspekti arvestamise ja tihedama koostöö kodanikuühiskonnaga, sealhulgas naisorganisatsioonidega, ning luues keskkonna, mis soodustab naiste paremat esindatust juhtivatel ametikohtadel, ning tagades, et kooliõpikutes ei põlistata stereotüüpe ega diskrimineerimist; nõuab sellega seoses naiste osalemist läbirääkimisrühmas, mis vastutab Belgradi ja Priština dialoogi eest; nõuab samuti, et EL toetaks neid püüdlusi ja jõupingutusi, järgides eespool nimetatud soovitusi;
50. on mures naiste tööturul kõrvalejäämise määra pärast, sealhulgas jätkuva soolise diskrimineerimise pärast tööturul, ning kutsub Kosovo ametiasutusi üles parandama naiste osalemist tööturul; nõuab tungivalt, et Kosovo kohandaks uut tööseadust, et reguleerida ka puhkust, vältimaks soolist diskrimineerimist seoses rasedus- ja sünnituspuhkuse, isapuhkuse ja lapsehoolduspuhkusega seotud õigustega;
51. kordab oma muret kodu- ja soolise vägivalda ulatuse pärast; peab sellega seoses tervitatavaks kriminaalkodeksi läbivaatamist, samuti EULEXi aruandes Kosovo politsei poolt seksuaalse vägivalda juhtumite käsitlemise teatavates aspektides täheldatud edusamme; märgib siiski, et kuritegude toimepanijate puudulik vastutusele võtmine ja neile tõsise karistuse mitte määramine, nende karistuse jätmine, ebapiisavad jälgimis- ja juhtumiandmebaaside süsteemid, ohvrite jaoks piisavate vahendite ja teenuste (varjupaigad, arstliku läbivaatuse keskused, traumaabi, nõustamine), tõhusate koolitussüsteemide ja institutsionaliseeritud kohtlemise puudumine kogu kohtusüsteemis on endiselt murettekitav;

Neljapäev, 25. märts 2021

52. rõhutab asjaolu, et COVID-19 pandeemia on olnud kahjulik mõju naistele ja vähemustele, suurendades ebavõrdsust, süvendades olemasolevaid probleeme, sealhulgas suurendades perevägivalda, ning kutsub Kosovo valitsust ja ametiasutusi üles neid küsimusi pandeemia reageerimisel arvesse võtma;

53. tunneb heameelt lastekaitse seaduse vastuvõtmise kui olulise sammu üle laste õiguste kaitsmisel Kosovos; rõhutab lastevastase vägivalda vastase võitluse tähtsust; rõhutab, et selle tõhusa rakendamise tagamiseks on vaja piisavaid rahalisi vahendeid ja inimressursse; juhib erilist tähelepanu vajadusele tegeleda pideva laste ja sundabielude probleemiga, eriti romade, askalite ja egiptlaste kogukondades, kehtestades abiellumiseks vajaliku seadusliku vanuse alampiiri ning tagades piisavad meetmed ning andes aru õiguskaitse- ja õigusasutustele;

54. peab kiiduväärseks LGBTI-inimeste õiguste kaitse valdkonnas tehtud edusamme õigusloome ja poliitika tasandil; märgib siiski vajadust praeguse diskrimineerimisvastase raamistiku täieliku rakendamise järele ja nõuab LGBTI-inimeste vastu suunatud vaenuritegude nõuetekohast uurimist; kutsub valitsust üles lisama tsiviilkoodeksi eelnõusse samasoolised partnerlused, mis on tagatud riigi põhiseadusega;

55. tunnustab Kosovo ametiasutuste jätkuvaid jõupingutusi, et suurendada kodanikuühiskonna suutlikkust anda oluline panus poliitikakujundamisse; nõuab, et parandataks veelgi valitsuse ja kodanikuühiskonna vahelist koostööd ning kodanikuühiskonna suuremat osalemist poliitikakujundamises; kordab vajadust kodanikuühiskonna riikliku rahastamise aruandekohustuse ja läbipaistvuse suurendamise järele;

56. tunneb muret mitmete riigis tegutsevate organisatsioonide poolt esile toodud rahvusvaheliste rahastajate koordineerimise puudumise pärast; kutsub Kosovo valitsust tungivalt üles võtma meetmeid, et vältida jõupingutuste kahekordistamist ja ebavajalikku kattumist ning hallata oma suhteid rahvusvaheliste rahastajatega tõhusalt;

57. tunnustab ametist lahkuva ombudsmani tööd inimõiguste kultuuri edendamisel ja väljendab heameelt asjaolu üle, et Kosovo ametiasutused rakendasid üha suuremal hulgal tema soovitusi, aidates sellega muu hulgas tõhusalt kaasa piinamise ja muu julma, ebainimliku ja alandava kohtlemise ennetamisele;

Leppimine ja heanaaberlikud suhted

58. tunneb heameelt Kosovo jõupingutuste üle konstruktiivsete naabrussuhete säilitamisel kogu piirkonnas ning püüdluste üle riigi meetmete ennetavaks ühtlustamiseks ELi ühise välis- ja julgeolekupoliitikaga (ÜVJP); tunneb heameelt Kosovo pühendumise üle piirkondlikele algatustele ja nõuab kohustuste järjepidevat rakendamist eri piirkondlikes raamistikes, mis edendavad ühist piirkondlikku turgu;

59. rõhutab, et Serbia ja Kosovo suhete normaliseerimine on mõlema riigi ELiga ühinemise prioriteet ja eeltingimus ning on samuti oluline stabiilsuse ja heaolu tagamiseks piirkonnas laiemalt; tunnistab mõlema poole suuremat kaasamist ELi vahendatud dialoogi ning nõuab aktiivset ja konstruktiivset osalemist ELi vahendatud dialoogis, mida juhib ELi eriesindaja, püüdes jõuda rahvusvahelise õiguse kohaselt ulatusliku, kestliku ja õiguslikult siduva kokkuleppeni;

60. kordab oma üleskutset jätkata heas usus ja õigeaegselt kõigi juba saavutatud kokkulepete täielikku rakendamist, sealhulgas serblaste enamusega kohalike omavalitsuste ühenduse/kogukonna viivitamata loomist; palub Euroopa välisteenistusel luua mehhanism, mille abil jälgida ja kontrollida kõigi seni saavutatud kokkulepete rakendamist, ning anda Euroopa Parlamendile korrapäraselt aru olukorra kohta; kordab sellega seoses oma täielikku toetust ELi eriesindajale Miroslav Lajčákile Belgradi ja Priština dialoogis;

61. nõuab tungivalt, et Serbia ja Kosovo valitsused hoiduksid meetmetest, mis võiksid kahjustada poolte vahelist usaldust ja seada ohtu dialoogi konstruktiivse jätkumisele; kordab nii Kosovo kui ka Serbia mitmerahvuselise olemuse tähtsust ning et etniliselt puhtad riigid ei tohiks olla piirkonna eesmärgiks;

Neljapäev, 25. märts 2021

62. kutsub Kosovot üles lahendama jätkuvaid siseprobleeme, mis on seotud riigi suhtumisega dialoogi, looma läbirääkimiste jaoks erirühma, samuti ühise läbirääkimisplatvormi ning valitseva koalitsiooni ja opositsiooniparteide vahelise dialoogi; rõhutab, et Belgradi ja Priština dialoog peab olema avatud ja läbipaistev ning et selle eest vastutavad ametnikud peaksid dialoogi arengusuundadega seoses korrapäraselt konsulteerima Kosovo assambleega; kutsub valitsust üles edastama Kosovo kodanikele paremini dialoogi tulemusi;
63. märgib, et viis ELi liikmesriiki ei ole veel Kosovot tunnustanud, ja kordab neile suunatud üleskutset seda teha ning kinnitada veel kord Euroopa tõsiselt võetavat pühendumust laienemisprotsessis; rõhutab, et Kosovo iseseisvus on pöördumatu ja et tunnustamine aitaks kaasa Kosovo ja Serbia vaheliste suhete normaliseerimisele, edendaks ja tugevdaks piirkonna stabiilsust ning hõlbustaks mõlema riigi integratsiooni ELiga;
64. tunneb heameelt asjaolu üle, et Iisrael tunnustas hiljuti Washingtoni kokkuleppe raames Kosovo iseseisvust, kuid mõistab hukka Serbia poolt Kosovo vastu suunatud mittetunnustamise kampaania, mille tulemusena mitmed riigid ka oma tunnustuse tühistasid;
65. kiidab head piirkondlikku koostööd Kosovo ja Serbia vahel võitluses COVID-19 pandeemia leviku vastu, sealhulgas Põhja- ja Lõuna-Mitrovica linnapeade vahelist koostööd ning tervisehoiuministrite vahelist suhtlust;
66. kahetseb, et Mitrovica sild ei ole veel kogu liiklusele avatud, kuigi renoveerimistööd on lõpule viidud; kutsub Serbia ja Kosovo ametiasutusi üles edendama inimestevahelisi kontakte kohalike kogukondade vahel, et tugevdada dialoogi, sealhulgas valitsusvälisel tasandil; kutsub komisjoni, Euroopa välisteenistust ja nõukogu üles toetama peaministrit ja tema meeskonda Kosovo serblastega peetavas lepituse dialoogis, mis pakub konkreetseid julgeolekutagatise ja võimalusi sotsiaal-majanduslikuks integratsiooniks;
67. märgib, et viisavaba reisimine Bosnia ja Hertsegoviina ning Kosovo vahel on piirkondliku koostöö laiendamiseks vajalik eeltingimus;
68. tunnustab komisjoni pingutusi teha Lääne-Balkani riikidesse investeringuid strateegilisemal alusel, spetsiaalse majandus- ja investeerimiskava kaudu; tunnistab majandus- ja investeerimiskava tähtsust kestliku ühenduvuse, inimkapitali, konkurentsivõime ja kaasava majanduskasvu toetamisel ning piirkondliku ja piiriülese koostöö tugevdamisel; rõhutab, et mis tahes investeringud peavad olema kooskõlas Pariisi kokkuleppe eesmärkidega ja ELi süsinikdioksiidiheite vähendamise eesmärkidega;
69. väljendab veel kord oma toetust algatusele luua sõjakuritegude ja muude endises Jugoslaavias toime pandud tõsiste inimõiguste rikkumistega seotud faktide kindlakstegemise piirkondlik komisjon (RECOM); rõhutab piirkondliku noortekoostöö ameti (RYCO) töö tähtsust ja tunneb heameelt Kosovo aktiivse osalemise üle; kordab vajadust jõuda põhjapoolsetest omavalitsustest pärit noorteni ja integreerida neid riigi sotsiaal-majanduslikku struktuuri;
70. nõuab suuremaid jõupingutusi kadunud isikute pereliikmete taotluste käsitlemisel, kõigi sõjaaegsete arhiivide avamist ning teabe avaldamist inimeste kohta, kes on siiani aastatel 1998–1999 Kosovo sõjas kadunuks jäänud isikutena loetletud; nõuab tungivalt, et rakendaks Kosovo prokuratuurinõukogu sõjakuritegude strateegia, mida ikka veel tõsiselt takistavad poliitilised küsimused, vahendite puudumine ning rahvusvahelise ja piirkondliku koostöö puudumine;
71. rõhutab, kui oluline on saada teavet kõigi sõjakuritegudega seotud matmispaikade ning nende kuritegudega seotud uurimise ja õigusemõistmise kohta, et tagada ohvritele õiglus; kutsub Serbiat üles uurima 2020. aasta novembris Kosovo piiri lähedal asuvas Kizevaki külas Raska omavalitsuses massihauas toimunud otsimiste käigus praeguseks välja kaevatud Kosovo albaanlasteks peetud kolme surnukeha jäänuseid;
72. tunnustab Kosovot usukogukondade rahumeelse kooseksisteerimise eest ning rõhutab, kui oluline on jätkata kõigi usukogukondade kultuuripärandi ja varaliste õiguste kaitset; julgustab Kosovo ametiasutusi kasutama kultuuripärandit kui vahendit eri kogukondade kokkuviiamiseks ning edendama tõhusamalt riigi paljurahvuselist kultuuri- ja usupärandit;
73. tunneb muret ükskeelsuse suurenemise ja Kosovo kogukondade eri keelte mõistmise puudumise pärast, eriti noorte seas; rõhutab seetõttu vajadust õppida üksteise keeli, võtta kasutusele platvormid suhtlemiseks, kohandada haridussüsteemi ja võidelda vähemuskogukondade alaesindatuse vastu avalikus teenistuses;

Neljapäev, 25. märts 2021

74. rõhutab, et Kosovo pikaajaline stabiilsus ja jõukus sõltuvad jätkuvalt Kosovo albaanlaste ja Kosovo serblaste vaheliste suhete arendamisest ning et kõik poliitilised jõud on kohustatud tagama ja toetama sallivusel, kaasatusel ja vastastikusel mõistmisel ning austusel põhinevat poliitilist kultuuri;

Majandus

75. märgib, et selleks, et võidelda Kosovo suure mitteametliku majandusega, mis takistab tõsiselt riigi erasektori arengut ja mõjutab riigi suutlikkust pakkuda kvaliteetseid avalikke teenuseid, on vaja tugevat poliitilist tuge, tõhusat rakendamist ja hoolikat järelevalvet;

76. palub Kosovo ametiasutustel ja komisjonil jätkata VKEde toetamist, et arendada Kosovos välja elujõuline majandus;

77. rõhutab, et vähekaitsitud rühmade tööhõive suurendamiseks on vaja kiiresti rakendada aktiivset tööturupoliitikat, sealhulgas täiendusõpet, kutseharidust ja tööalast täiendkoolitust; rõhutab, et tööturu ja turu vajadustega toimetulekuks tuleks reformida haridus- ja koolitussüsteem, ning nõuab, et vähemusrühmadesse kuuluvad isikud kaasataks tööhõivemeetmete väljatöötamise ja rakendamisse; kordab, kui oluline on luua noortele ja naistele uusi võimalusi;

78. väljendab tõsist muret kõrgelt kvalifitseeritud töötajate massilise väljarände pärast Kosovost ning nõuab ulatuslikke sotsiaal-majanduslikke meetmeid demograafilise languse vähendamiseks; kutsub komisjoni ja Lääne-Balkani riike üles töötama välja piirkondliku strateegia, mis tegeleks noorte püsiva töötusega, kõrvaldades haridussüsteemi ja tööturu vahelise oskuste nõudlusele mittevastavuse, parandades õpetamise kvaliteeti ja tagades piisava rahastuse aktiivsetele tööturumeetmetele ja kutsekoolitusele ning asjakohased lastehoiu- ja koolieelsed haridusasutused;

79. nõuab hariduse ja selle kvaliteedi märkimisväärset parandamist; nõuab tungivalt, et Kosovo jätkaks koolireformi elluviimist, tagades kõigile õppijatele vajalikud õppematerjalid ja nõuetekohased füüsilised tingimused, eelkõige tegeledes praeguse pandeemia ajal haridusele juurdepääsu probleemidega;

80. väljendab heameelt Kosovo otsuse üle osaleda nn mini-Schengeni algatuses, et parandada heanaaberlikke suhteid ning pakkuda Kosovo kodanikele ja ettevõtjatele uusi võimalusi;

81. tunneb heameelt asjaolu üle, et Kosovo saab kasu ka ELi digitaalsest ühtsest turust, ning rõhutab vajadust investeerida digitaliseerimisse, et parandada teenuseid kodanike jaoks, vähendada digilõhet ja tagada võrdne juurdepääs internetile, sealhulgas vähimkaitsitud rühmade ja maapiirkondade jaoks; märgib digitaliseerimise suurt potentsiaali Kosovo majanduse arendamisel;

82. väljendab heameelt 2019. aasta aprillis allkirjastatud uue piirkondliku rändluslepingu jõustumise üle, mis on selge näide selle kohta, kuidas piirkondlik koostöö võib tuua konkreetset kasu piirkonna elanikele ja ettevõtjatele;

83. märgib, et pandeemia paneb tervishoiusüsteemi suure koormuse alla; nõuab tungivalt, et Kosovo tugevdaks tervishoiusektorit, et pakkuda kõigile kodanikele piisavaid ja kättesaadavaid esmatasandi tervishoiuteenuseid, eelkõige vajaduspõhiste sotsiaaltoetuste kaudu COVID-19 kriisist enim mõjutatud rühmadele; märgib, et paljud tervishoiutöötajad on Kosovost lahkunud, mis omakorda suurendab tervishoiutöötajate puudust ja avaldab kahjulikku mõju tervishoiusüsteemile;

84. märgib, et COVID-19 pandeemia on süvendanud struktuurilisi puudusi, eelkõige seoses majanduse taastamise seaduse vastuvõtmise viivitamisega, ning kutsub Kosovo ametiasutusi tungivalt üles rakendama tõhusaid struktuurireforme, et leevendada pandeemia mõju ja kiirendada kriisijärgset majanduse elavdamist, sealhulgas tegeleda riikliku tervisekindlustuse puudumise ning pädevuste jaotusega presidendi ja peaministri vahel pandeemia käsitlemisel, mis kerkisid esile erakorralise seisukorra väljakuulutamisel, et võimaldada üleriigiliste liikumispiirangute kehtestamist;

Neljapäev, 25. märts 2021

85. kordab, et EL on kiiresti kasutusele võtnud Lääne-Balkani riikide kiire toetuse, et tegeleda piirkonna COVID-19 pandeemiast tingitud tervishoiu- ja sotsiaal-majandusliku taastamisega; märgib, et ühinemisele abi rahastamisvahendi IPA 2019. aasta ja 2020. aasta programmide raames on Kosovole ette nähtud üle 138 miljoni euro suurune abi, millest 50 miljonit on ümber jaotatud, et tulla toime praeguse COVID-19 kriisi sotsiaalsete ja majanduslike tagajärgedega lühikeses ja keskpikas perspektiivis;

86. rõhutab Euroopa solidaarsuse tähtsust ning kutsub komisjoni üles toetama jätkuvalt Kosovot ja teisi Lääne-Balkani riike nende jõupingutustes pandeemia ohjeldamisel; palub komisjonil ja nõukogul kaasata Kosovo vaktsineerimisega seonduvatesse ELi ühishangetesse ning eraldada kõigi Lääne-Balkani riikide elanikele piisaval hulgal COVID-19 vaktsiine;

87. nõuab tulude paremat kogumist ja järelevalvet riigiettevõtete üle; kiidab heaks esialgsed edusammud maksuvõla vähendamisel; rõhutab, et maksutulude suurendamiseks on vaja teha täiendavaid jõupingutusi, vähendades varimajandust ja parandades maksutulude kogumise tõhusust, mis tagaks parema rahastuse prioriteetsetele valdkondadele, sealhulgas haridusele ja tervishoiule;

Keskkond, energeetika ja transport

88. kutsub ametiasutusi üles tagama vastavusse viimine ELi standardite ja poliitiliste eesmärkidega kliimakaitse ja keskkonna valdkonnas vastavalt Pariisi kokkuleppe alusel võetud kohustustele ja strateegilisele eesmärgile saavutada Euroopa rohelise kokkuleppe raames 2050. aastaks CO₂-neutraalsus, ning palub Kosovol teha tööd Euroopa rohelise kokkuleppe prioriteete kajastava Lääne-Balkani rohelise tegevuskava rakendamise nimel;

89. väljendab heameelt 10. novembril 2020. aastal Sofias Berliini protsessi raames toimunud Lääne-Balkani tippkohtumisel saavutatud tulemuste üle ning toetab jätkuvalt kõiki ühisalgatusi, mille eesmärk on parandada integratsiooni ja heanaaberlikke suhteid piirkonnas; tunneb heameelt, et kiideti heaks ELi rohelist tegevuskava käsitlev deklaratsioon, mis on kooskõlas ELi rohelise kokkuleppega, ning liidrite valmisoleku üle võtta meetmeid ja viia need vastavusse asjakohaste ELi poliitikameetmetega, seades eesmärgiks saavutada 2050. aastaks kliimanetraalsus;

90. on sügavalt mures selle pärast, et valdav osa Kosovo energiast saadakse söest, samuti kavatsuse pärast ehitada uus söeküttega põhinev tehas; nõuab tungivalt, et Kosovo suurendaks oma energiasektori kestlikkust, mitmekesistades oma energiaallikaid, kaotades viivitamata nõuetele mittevastavad söetootmise toetused, detsentraliseerides energiatootmist ja liikudes taastuvenergia poole;

91. märgib, et riigi õiguslik raamistik tuleb viia kooskõlla ELi direktiividega suurte põletusseadmete ja tööstusheidete kohta; kutsub Kosovot üles viima läbi rahvusvaheliste standardite kohased keskkonnamõju hindamised ning võtma vajalikke meetmeid keskkonnatundlike alade säilitamiseks ja kaitsmiseks;

92. palub Kosovo ametiasutustel täita oma kohustus sulgeda ja dekomisjoneerida Kosovo A-elektrijaam; peab tervitatavaks Euroopa Komisjoni valmisolekut abistada Kosovo valitsust selles protsessis nii rahaliselt kui ka tehniliselt;

93. tuletab meelde, et energiatõhususe meetmete, sealhulgas olemasoleva söe- ja naftatoodetel põhineva kaugkütte muutmine suure tõhususega soojus- ja elektrienergia koostootmiseks ja taastuvatel energiaallikatel põhinevaks süsteemiks, on oluline tegur kliimaeesmärkide saavutamisel; rõhutab energiaostuvõimetuse vastu võitlemise tähtsust;

94. väljendab tõsist muret saastunud õhust tingitud enneaegsete surmade jätkuva kõrge määra pärast, mida põhjustavad põletusseadmete suured heitkogused, mis ületavad seadusega kehtestatud ülempiire; nõuab tungivalt, et Kosovo ametiasutused tegeleksid viivitamata õhusaaste vähendamiseks ja töötaksid välja usaldusväärse kava järk-järgult söe kasutamise lõpetamise kohta kulutõhusal viisil; tunnustab energiasektori strateegia hiljutist läbivaatamist selle küsimuse käsitlemiseks ning palub Kosovol rakendada oma riiklikku heitkoguste vähendamise kava;

95. julgustab Kosovo ametiasutusi pöörama suuremat tähelepanu keskkonnaalaste õigusaktide ja bioloogilise mitmekesisuse standardite jõustamisele kooskõlas ELi õigustikuga, samuti edendama Kosovo kodanike keskkonnateadlikkust ja -haridust; innustab Kosovot võimalikult kiiresti vastu võtma kliimamuutuste seaduse ning nõuab, et viivitamata töötataks välja ja võetaks vastu integreeritud riiklik energia- ja kliimakava;

Neljapäev, 25. märts 2021

96. kutsub Kosovot üles jätkuvalt suurendama jäätmete kogumise ulatust, eelkõige parandades jäätmete eraldamist ja ringlussevõttu, võtma jäätmete vähendamiseks kasutusele ringmajanduse meetmed ja tegelema ebaseaduslike prügilate küsimusega ning leidma kiiresti võimalused ohtlike jäätmete kõrvaldamiseks;

97. tunneb muret olemasolevate veevarude vähesuse pärast; kutsub Kosovo ametiasutusi üles kaitsma erilisi loodus- ja kaitsealasid hüdroelektrijaamade planeerimisel ning mitte ohustama veevarustuse kestlikkust;

98. nõuab energiaühenduse lepingu täielikku rakendamist, sealhulgas riigiabi käsitleva õigustiku rakendamist ning riikliku elektrituru täielikku avamist, liikudes piirkondliku turu integratsiooni suunas; julgustab töötama piirkondliku ühenduvuse ja piirkondliku energiaturu väljakujundamise nimel;

99. kutsub Kosovot üles rakendama usaldusväärset ja kestlikku ühistranspordi ja liikuvuspoliitikat pikaajaliste taristupuuduste kõrvaldamiseks, sealhulgas korrapärase ühistranspordiühenduse loomiseks Põhja-Mitrovicaga ja riigi kõigi suuremate linnadega;

100. väljendab heameelt, et 2020. aasta ühinemiseelse abi rahastamisvahendi (IPA) raames võeti vastu iga-aastane Kosovo tegevuskava kogusummas 90 miljonit eurot, ning nõuab, et IPA vahendeid kasutataks muu hulgas rohelise tegevuskava edendamiseks, tugevdades keskkonnakaitset, aidates kaasa kliimamuutuste leevendamisele ja vastupanuvõime suurendamisele ning kiirendades üleminekut vähese CO₂ heitega majandusele; nõuab suuremat läbipaistvust ja parlamentaarset kontrolli seoses Kosovole eraldatud vahenditega ning palub komisjonil paremini jälgida ELi vahendite kasutamist ja teatada nende mis tahes väärkasutamisest;

101. kutsub komisjoni üles suunama ühinemiseelse abi rahastamisvahendi IPA III vahendid Kosovos jätkuvale demokraatiale üleminekule lisaks taristuprojektidele, eriti arvestades püsivaid probleeme seoses investeerimiskliima, rahastamise vastuvõtuvõime ja keskkonnanormidega Kosovos;

102. nõuab, et tulevane IPA III sisaldaks nii stiimuleid kui ka tingimuslikkust; peab oluliseks, et IPA III toetaks põhiväärtuste edasist tugevdamist ja head valitsemistava ning et see lõpetataks liidu huve ja väärtusi ähvardavate süsteemsete ohtude korral; usub, et ühinemisprotsessi ümberpööratavuse põhimõtet peaks uuendatud metoodika alusel selgelt kajastama ka ühinemiseelses rahastamises; kordab, et finantsabi ulatus peaks vastama Kosovo Euroopa perspektiivi eesmärgile;

o

o o

103. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon Euroopa Ülemkogu eesistujale, komisjonile, komisjoni asepresidendile ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrgele esindajale, liikmesriikide valitsustele ja parlamentidele ning Kosovo presidendile, valitsusele ja parlamendile.
